

Eerste resultaten onderzoek naar duurzaam handelen van burgers in de gemeente Groningen

In maart hebben 510 burgers van de gemeente Groningen uit de Wijert-Noord, de Wijert-Zuid, Corpus den Hoorn en Hoogkerk meegedaan aan een onderzoek naar het duurzaam handelen van burgers in de gemeente Groningen. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de Milieudienst van de gemeente Groningen en uitgevoerd door studenten van de opleiding Sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen in het kader van hun propedeuseopleiding.

Met duurzaam handelen bedoelen we gedrag dat erop gericht is het milieu zo min mogelijk te belasten. Het milieu wordt zo min mogelijk belast als burgers door hun consumptie van goederen, benzine, stroom en water zo weinig mogelijk CO₂ uitstoot veroorzaken. Er is onder andere gekeken in hoeverre burgers in de vier Groningse wijken proberen goederen te kopen die met zorg voor het milieu zijn geproduceerd en gedistribueerd, in hun huishouden zo weinig mogelijk energie verbruiken en zo weinig mogelijk benzine of diesel verbruiken.

Met het onderzoek wil de milieudienst meer inzicht krijgen in de mate waarin burgers van de gemeente Groningen duurzaam handelen. Tegelijkertijd wil de milieudienst graag weten waarom burgers al dan niet duurzaam handelen, zodat de milieudienst beter weet hoe zij burgers kan stimuleren duurzamer te gaan handelen.

Hieronder doen wij verslag van de eerste resultaten van dit onderzoek. Naast een eerste indruk van de mate van duurzaam handelen van burgers uit de vier genoemde wijken van de gemeente Groningen, geeft het verslag ook een beeld van de houdingen van burgers ten aanzien van duurzaamheid en van de kennis die zij hebben over duurzaamheid. Oftewel, de kennis over hoe energieverbruik kan worden verminderd en hoe schade aan het milieu wordt veroorzaakt.

Duurzaam handelen

Duurzame consumptie

Duurzaam handelen uit zich in het consumptiepatroon van burgers, hun energieverbruik in het huishouden en hun mobiliteitsgedrag. Burgers hebben een zeer duurzaam consumptiepatroon wanneer zij voedsel, kleding en andere produkten kopen die bij het produceren het milieu zo min mogelijk belasten. Dat wil onder andere zeggen dat de productie weinig CO₂-uitstoot veroorzaakt, dierenwelzijn is gewaarborgd en geen tot weinig gebruik gemaakt wordt van milieuvervuilende stoffen, zoals insecticiden. Biologische produkten zijn een goed voorbeeld van produkten die het milieu zo min mogelijk belasten. Daarnaast zijn produkten die uit de regio komen ook minder milieubelastend, omdat deze produkten niet vele kilometers hoeven af te leggen alvorens zij in de winkels te koop zijn.

Van de ondervraagde burgers uit de Wijert-Zuid en -Noord, Corpus den Hoorn en Hoogkerk koopt zo'n drie procent altijd biologisch vlees, zuivel, groente en andere biologische produkten en zoveel mogelijk produkten uit Nederland. Kijken we alleen naar de consumptie van biologisch vlees, zuivel en groente dan heeft ruim tien procent van de burgers een duurzaam consumptiepatroon. De helft of meer van de ondervraagde burgers koopt nooit biologische produkten. Ruim driekwart van de respondenten houdt nooit of soms rekening met de herkomst van consumptiegoederen. De volgende tabel toont de percentages van de antwoorden van burgers op de afzonderlijke vragen

Tabel 1 Percentage dat altijd, meestal, soms of nooit biologische producten koopt en rekening houdt met de herkomst van produkten.

	altijd	meestal	soms	nooit	n.v.t.
Koopt u biologische vlees/ scharrel vlees?	4,2	9,5	36,8	47,6	2,0
Koopt u biologische zuivelprodukten	3,8	8,7	35,4	51,0	0,8
Koopt u bioogische groente en fruit	2,4	9,4	33,1	52,4	2,0
Koopt u biologische overige produkten	1,0	4,8	30,4	63,6	0,2
Houdt u bij het kopen van boodschappen rekening of de produkten zijn geproduceerd in de regio	1,6	5,9	16,2	76,3	0
Houdt u bij het kopen van boodschappen rekening of de produkten zijn geproduceerd in Nederland	3,6	9,5	18,4	68,6	0
Houdt u bij het kopen van boodschappen rekening of de produkten zijn geproduceerd in Europa	3,2	7,7	20,9	68,2	0

N=506

Duurzaam huishouden

Burgers die een duurzaam huishouden voeren, proberen zo veel mogelijk rekening te houden met hun energieverbruik in het huishouden en hierop te besparen.

Bijna driekwart van de ondervraagde burgers geeft aan dat zij altijd of meestal afval scheidt en probeert energie te besparen door lichten en apparaten uit te schakelen wanneer ze niet gebruikt worden. Driekwart van de burgers handelt dus redelijk duurzaam in het huishouden. In tabel 2 staan de percentageverdelingen van de antwoorden van de burgers.

Tabel 2 Percentage van burgers dat altijd, meestal, soms of nooit duurzaam gedrag in het huishouden vertoont.

	altijd	meestal	soms	nooit
Weigert u plastic tasjes van winkeliers omwille van het milieu?	8,5	16,6	32,0	42,9
Doet u het licht uit in ruimten waar niemand is?	71,9	21,3	4,9	1,8
Schakelt u elektrische apparaten met een stand-by functie helemaal uit?	47,5	26,7	19,0	6,7
Scheidt u oud papier van overig afval?	76,5	14,6	4,7	4,2
Scheidt u oude kleding van overig afval?	70,9	16,8	5,9	6,3
Scheidt u chemisch afval van overig afval?	80,2	12,3	3,8	3,8
Scheidt u glas van overig afval?	81,2	10,5	4,0	4,4
Houdt u er bij de aanschaf van nieuwe huishoudelijke elektrische apparaten rekening mee dat het apparaat energiezuinig is?	41,6	26,5	19,6	12,3
Gebruikt u spaarlampen?	31,9	34,1	19,8	14,1
Grbuikt u energiezuinige apparaten?	19,4	36,9	32,1	11,6

N=510

Duurzame mobiliteit

Duurzame mobiliteit kenmerkt zich door weinig gebruik van transportmiddelen die veel fossiele brandstoffen verbruiken, zoals een auto en het vliegtuig. Burgers gebruiken transportmiddelen dagelijks naar hun werk, boodschappen en bezoek aan familie/vrienden, sport- en muziekverenigingen. Daarnaast gebruiken burgers transportmiddelen als ze op vakantie gaan. Bijna 40% van de ondervraagde burgers uit de vier wijken gebruikt dagelijks de auto uit noodzaak of uit gemak, 46% gebruikt de fiets en de overige 14% verplaatst zich met openbaar vervoer of lopend. Gemiddeld gaan de burgers uit de Wijert-Zuid en -Noord, Corpus den Hoorn en Hoogkerk anderhalf keer per jaar op vakantie. Ruim 40% van hen gaat in Nederland op vakantie, bijna 40% gaat in Europa op vakantie en minder dan 10% gaat buiten Europa op vakantie. Bijna 14% van de ondervraagde burgers gaat nooit op vakantie.

Bijna twee op de drie burgers die op vakantie gaan, nemen de auto als vervoersmiddel om op de vakantiebestemming te komen. Een kwart gaat met het vliegtuig en slechts tien procent gaat met openbaar vervoer (trein of bus) of pakt de fiets.

Kennis over duurzaamheid en duurzaam handelen

Om een beeld te krijgen van de kennis van burgers over oorzaken die de duurzaamheid van de aarde bedreigt en over hoe burgers energie opgewekt uit fossiele brandstoffen kunnen besparen, zijn de ondervraagde burgers stellingen voorgelegd die zij moesten beoordelen als zijnde juist of onjuist. Burgers konden ook antwoorden dat ze het niet weten. In tabel 3 staan de uitkomsten van deze kleine duurzaamheidstest.

Tabel 3 Percentages van burgers die de stellingen over duurzaamheid en duurzaam handelen goed, fout of met weet niet hebben beantwoord.

	goed geantwoord	fout geantwoord	weet niet geantwoord
Autorijden in een zo laag mogelijke versnelling is milieuvriendelijker dan in een zo hoog mogelijke versnelling (ONJUIST)	45,3	31,1	23,6
Hybride auto's hebben een laag benzineverbruik (JUIST)	53,4	8,3	38,3
De opwarming van de aarde wordt veroorzaakt door de hoeveelheid uitgestoten CO ₂ en het gat in de ozonlaag (JUIST)	78,7	10,7	10,7
Een ledlampje verbruikt meer energie dan een halogeen lampje (ONJUIST)	45,5	14,0	40,5
Een magnetron is een grotere energieverbruiker per minuut dan een gewone televisie (JUIST)	49,4	10,7	39,9
Over het algemeen geldt dat voedsel uit Nederland minder CO ₂ uitstoot veroorzaakt dan voedsel dat van buiten Europa komt (JUIST)	31,4	17,8	50,8
Mensen hebben geen invloed op de hoeveelheid CO ₂ uitstoot (ONJUIST)	76,1	11	12,2
Groene energie wordt opgewekt uit wind, water of biomassa (JUIST)	87,5	4	8,5
Bomen zijn nodig om CO ₂ uitstoot weer om te zetten in schone lucht/zuurstof (JUIST)	91,9	2,2	5,9

Gewone energie is slecht voor het milieu omdat het CO2 uitstoot tot gevolg heeft (JUIST)	63,0	15,2	21,7
Als een elektrisch apparaat energielabel F heeft, wil dat zeggen dat het apparaat energiezuinig is (ONJUIST)	60,7	13,0	26,3

Uit de tabel blijkt dat burgers de hele algemene stellingen over energie in meerderheid goed beantwoorden, maar waar het gaat om stellingen over het energieverbruik van auto's of elektrische apparaten dan valt op hoeveel burgers deze stelling met weet niet beantwoorden.

Houdingen ten aanzien van duurzaamheid

Er is gevraagd naar de houding van de burgers ten aanzien van duurzaamheid. Daarbij zijn stellingen voorgelegd over of men zich zorgen maakt over klimaatverandering, over of men denkt zelf een bijdrage te kunnen leveren en of men zich verantwoordelijk voelt voor de gevolgen van het eigen gedrag op duurzaamheid. In tabel 4 zijn de stellingen weergegeven.

Tabel 4 Percentages van burgers die het eens, een beetje eens, een beetje oneens of oneens zijn met de stellingen over hun houding ten aanzien van duurzaamheid.

	Eens	Beetje eens	Beetje oneens	Oneens
Ik maak me zorgen over de opwarming van de aarde	43,8	35,0	8,9	12,2
Ik denk dat als wij mensen ons energiezuiniger gaan gedragen, we de opwarming van de aarde kunnen stoppen.	29,1	42,4	15,7	12,7
Ik maak me zorgen over de vervuiling van de zee, lucht en aarde	49,2	34,1	8,3	8,3
Ik denk dat alles wat ik doe om energie te besparen een klein beetje helpt om de opwarming van de aarde tegen te gaan	49,7	29,4	11,9	8,9
Ik voel me verantwoordelijk voor de netheid van de buurt waarin ik woon	42,2	34,7	12,5	10,7
Ik maak me zorgen over het stijgen van de zeespiegel	38,0	33,9	12,5	15,6
Ik vind dat 1 keer per jaar met het vliegtuig op vakantie gaan, moet kunnen	67,0	19,3	7,4	6,4
Het milieuprobleem is in de eerste plaats een probleem dat door de overheid moet worden opgelost	25,0	24,4	20,6	30,1
Het heeft geen enkele zin om als individu de auto minder te gebruiken	13,5	17,1	26,1	43,2
Ik voel me niet verantwoordelijk voor het milieu en de opwarming van de aarde	14,5	17,9	27,8	39,9

Het merendeel van de ondervraagde burgers maakt zich zorgen over de opwarming van de aarde, het stijgen van de zeespiegel en over vervuiling. Ook voelt een grote groep zich verantwoordelijk en denkt te kunnen bijdragen aan het stoppen van de opwarming, ook door individueel gedrag. Echter, het overgrote merendeel van de ondervraagde burgers vindt wel dat een keer per jaar met het vliegtuig op vakantie gaan, moet kunnen. Bijna de helft van de respondenten is ook van mening dat het milieuprobleem in de eerste plaats door de overheid opgelost moet worden.

Samenhang tussen kennis van duurzaamheid en duurzaam handelen, houdingen ten aanzien van duurzaam handelen en feitelijk duurzaam handelen

In het onderzoek zijn we er vanuit gegaan dat veel kennis van duurzaamheid en duurzaam handelen en een betrokken en positieve houding ten aanzien van duurzaam handelen, zullen bijdragen aan feitelijk duurzaam gedrag. Om de toetsen of deze veronderstelling ook voor de burgers in Groningen geldt hebben we de samenhangen tussen deze drie concepten uitgerekend. Tabel 5 laat de correlatiecoëfficiënten zien.

Tabel 5 Samenhangen tussen kennis van duurzaamheid en duurzaam handelen, houdingen ten aanzien van duurzaam handelen en feitelijk duurzaam handelen.

	Duurzaam handelen			Houdingen	Kennis
	Frequentie vakantie x vakantiebestemming	Huishouden	Consumptie		
Frequentie vakantie x vakantiebestemming	-				
Huishouden	-.05	-			
consumptie	-.21**	.14*	-		
Houdingen	-.09*	.33**	.20*	-	
Kennis	.27**	-.05	-.11*	-.12*	-

* sign <.05; ** sign <.01

Uit tabel 5 blijkt dat hoe vaker mensen op vakantie gaan en hoe verder weg ze gaan met vakantie, hoe minder duurzaam zij zijn in hun consumptie (-.21) en hoe onverschilliger en negatiever hun houding is ten aanzien van duurzaamheid (-.09). Tegen onze verwachting in zijn de burgers die de meeste kennis hebben over duurzaamheid en duurzaam handelen, de burgers die het vaakst en het verst op vakantie gaan. Blijkbaar houden burgers wel rekening met milieu en duurzaamheid in hun dagelijks leven, maar doe zij dit niet al het om vakanties gaat. Dit is in lijn met de bevindingen in tabel 4, over de houdingen van mensen. Daar kwam naar voren dat veel mensen zich zorgen maken over het milieu en denken dat hun gedrag er invloed op heeft, maar dat toch een grote groep vindt dat een keer per jaar met het vliegtuig op vakantie moest kunnen.

De overige samenhangen zijn wel volgens onze verwachting. Burgers die zich duurzaam gedragen in het huishouden, consumeren ook vaker duurzamer en hebben een betrokken en positieve houding ten aanzien van duurzaamheid en duurzaam handelen (.14; .33; .20). Burgers met veel kennis over duurzaamheid en duurzaam handelen voeren niet een duurzamer huishouden (samenhang is niet significant) dan burgers met weinig kennis, maar consumeren wel iets duurzamer (-.11) en hebben een ook iets betrokkener en positievere houding ten aanzien van duurzaamheid en duurzaam handelen (-.12).